

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem,
ægritudinem & medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

10. Redditur causa quadruplex cur non saepius mentionem illius gratiae
internae faciant Semi-Pelagiani posteriores.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13650

Molina in
Concor. 9. 23
4. 4. & 5.
disput. 1.
memb. ult.

promptitudine posse diffulari, & cum illis pa-
cem fieri, hanc injuriosam tanto Doctori, to-
tique Ecclesiæ antiquæ non satis honorificam
aut tolerabilem emisit vocem: *Quæ si data ex-*
planataque semper fuissent, forte neque Pelagiana
hæresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impuden-
ter arbitri nostri Libertatem fuissent ausi negare,
obredentes cum divina gratia, præscientia & præ-
destinatione coherere non posse: neque ex Augustini
opinionem, concertationibusque cum Pelagianis tot fide-
les fuissent turbati ad Pelagianosque descissent, sa-
criteque reliqua illa Pelagianorum in Gallia, qua-
rum in Epistolis Prosperi & Hilarij sit mentio,
fuissent extincta ut patet ex ijs, in quibus homines
illos cum Catholicis convenisse & ab eis dissen-
sisse, eadem Epistola restantur: concertationes denique
inter Catholicos facile fuissent sopitæ. Hæc ille.
Vbi quid aliud facit quam quod Augustino,
Romanis Pontificibus, totique Ecclesiæ an-
tiquæ illius temporis infamis ignorantia vel
malitia inurit notam? & exorta hæresis Pe-
lagianæ & Lutheranae invidiam creat & cul-
pam affricat? Nonne Augustini, hoc est, Ca-
tholicæ Ecclesiæ opinionem, quæ per Con-
ciliium Numidiæ Romanosque Pontifices ei
suas scribendi adversus Pelagianos vices dedit,
& magnis encomijs eius scripta laudavit apo-
stasie multorum fidelium, & Pelagianæ hæ-
resis propagatæ tantarumque turbarum inter
Catholicos & Massilienses & non oppressi in

Tæstatur
Aug. Epist.
110. Bonif.
& Celst.
Pensis.

ipso exortu Semi-Pelagiani erroris causam
facit? O nimis præcipitem arrogantia vocem!
& cur quæso tantum de Augustini opinione
suspiciatur nefas? Nimirum quia vidit, & re-
ctissime vidit, facillime Massilienses ipsosque
adeo Pelagianos cum Catholicis potuisse co-
alescere, cunctarumque difficultatum umbras
dissipari, si Augustinus talem explicandæ gra-
tiæ modum cum qua indifferens maneret ho-
mini & in propria potestate positum, credere
vel non credere ejus adversarijs tradere voluis-
set. Quasi verò fuisset vel ita imperitus Au-
gustinus, vel ita ignara illius ætatis Ecclesia,
ut non potuerit talem concordiam, rem om-
nibus in promptu positam invenire vel pene-
trare: & post mille ducentos annos à Philo-
sophis hujus temporis ejus explicationem ex-
spectare deberit. Vidit ubique, protulit, do-
cuit, explicuit, inculcavit: idque tanta ver-
borum evidentia & pondere sententiarum,
ut pæne nihil amplius possit ipsa cæcitas, ab-
sit modo pertinacia, postulare. Cur ergo
non ingessit eam adversarijs? Cur non una
gratiæ illius confessione oblatrantium ora
compefcuit? Nempe, non erat istic locus, ve-
ram Christi gratiam docere voluit, non pro-
dere: Massiliensibus medijs non adulari: vul-
nera tollere non tegere. Sed hoc uberius alibi
declarandum est.

Redditur causa quadruplex, cur non sæpius mentionem
illius gratiæ internæ faciant Semi-Pelagiani
posteriores.

CAPVT DECIMVM.

Hic dubitet forsan aliquis, cur ista
interna & actualis gratia non etjam
sæpius à cæteris quoque Semi-Pela-
gianis commendetur, si nihil eorum
scopo nocet. Facile respondeo, non modo
Massilienses apud Hilarium, de quibus nobis
in hoc tractatu præcipue sermo est, quidquid
alij & ipsi aliàs tandem senserint, sed etjam
Cassianum atque Gennadium, ut ante demon-
stratum est, satis perspicuam ejus fecisse men-
tionem. Quamquam si scripta eorum nunquã
illius gratiæ meminissent, ne tum quidem ab
eis fuisse repudiata existimari debet, Quid
enim interest quod nihil obsit eorum scopo, si
nihil item profit? Causæ quippe idoneæ esse
possunt, & vero sunt, cur de illa commendanda
judicent se non debere esse sollicitos. Quas
quidem indagare ac digito tangere, non est
difficile.

Prima est quod de illa gratia sibi cum Au-
gustino quæstionem esse sentirent, quæ lapsis
hominibus adversus peccati corruptionem
datur. Nam ut Augustinus sexcenties con-
tra Pelagianos refricat, illa gratia fidelibus
confidentia est quæ Christianæ Religionis pro-
pria est, hoc est, propter quam lapsis homini-

bus largiendam *Christus Iesvs venit in mundum, 1. Tim. 1.*
quemadmodum ait Apostolus, *peccatores salvos*
facere. Quam gratiam Patres Concilij Car-
thaginensis aliquoties vocant & inculcant,
gratiam qua Christiani sumus: & Augustinus, qua Epist. 90.
Christiani & filij Dei sumus; itemque gratiam apud Aug.
que per incarnationem unigeniti revelata atque dona-
ta est: & sæpissime uno vocabulo totum com-
plectente, gratiam Christi. Videbant autem
gratiam illam *sine qua non, hoc est, sine qua*
quidem non creditur, sed tamen ipsa non facit
credere, nullo modo esse gratiam lapsæ natu-
ræ congruentem. Non enim ipsa, ut supra
latius dictum est, pulsa concupiscentiæ in-
firmitate, robustum facit, sed robustum &
à concupiscentia liberatum esse supponit, sicut
lux quantumvis magna non sanat oculum, sed
sanatum postulat, ut ejus aliquis possit esse
usus, nam sine luce quidem non cernitur, non
tamen ipsa facit cernere si quis noluerit intue-
ri. Hanc ergo duplicis gratiæ distinctionem
cum viri ingeniosi luculentissime ab Augusti-
no demonstratam animadverterent, superfluum
esse, adeoque nihil ad rem pertinere judicarunt
de illa priori gratia quam sana natura postu-
labat, multum satagere. Hæc itaque causa est
cur

cur statim post fidem, veram illam Christi gratiam, qua sit actio, hoc est, qua liberum arbitrium ex non faciente facit facere, sanando voluntatem, roborando fulciendoque sanantam, quam Augustinus & Ecclesia postulabant, sapius in Epistolis Prosperi & Hilarii libenter clareque taterentur; ad fidei vero initium qua primitus creditur, propter difficultates illi primo libertatis flexui peculiare, illam alteram Adæ gratiam retinuerint quidem, sed tamen cum illam non esse Christi gratiam cernerent, neque fideles, ab infidelibus illius operatione discerni, ad alias gratiæ notiones quarendas lapsi sunt, quæ vel magis adventu Salvatoris Christi deberentur, vel voluntatem in actum inclinando discernent. Hinc ergo toties ab eis inculcatur gratuita Evangelij prædicatio, sive vocatio: quia manifestum est, Evangelicæ veritatis annunciationem incarnationi Christi, passioni & resurrectioni ipsius esse tribuendam.

Sed neque in ista vocationis sive prædicationis gratia quæ Semi-Pelagianis omnibus familiarissima esse solet, potuerunt omni ex parte acquiescere. Viderunt enim illum, vel solum, vel præcipuum esse totius disputationis cardinem, quam sit illa gratia Dei cui ipsa fides tribuenda sit; de qua & Apostolus loquitur quando dicit, *Quis enim te discernit? Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Hoc est quæ sit illa gratia, quæ discernendo, seu faciendo credere, cum ante non crederet, affert primam differentiam credentium à non credentibus, cum ante fidem omnibus esset una damnationis massa communis. Neque enim tam impij erant ut hanc discretionem omnis boni initium, & causam omni Dei gratiæ subtrahendam esse censerent. Quod illi solus Apostoli locus tam evidenter docet, ut sicut Sanctus Cyprianus eo permotus fuerat, ut in nullo gloriantium diceret, quando nostrum nihil est; ita & Augustinus eodem testimonio convictum, & ab errore Semi-Pelagiano revocatum esse testetur. Hanc ergo discretionem gratiam cum liquidissime cernerent esse debere talem, ut non tantum tribuat credere posse si velis, sed etiam ipsum velle credere, hoc est ut ipsam inclinationem & flexum voluntatis operetur, qua ex non credente fit credens: & hoc nullo pacto vocationi seu Evangelicæ prædicationi competere, quam multi audiunt qui non credunt; multoque minus illi gratiæ Adami sine qua non creditur, quia discretio credentis à non credente, non fit ab illa gratia, sed à propria libertate, non enim esset amplius gratia primi membri, sine qua non sit actio, sed secundi, qua sit actio: cum hæc, inquam, tanquam rem certam atque peripicuum liquidissime cernerent, aliam Dei gratiam discretivam hominum sibi allerendam esse crediderunt. Hanc ergo dixerunt esse quædam integræ naturæ reliquias, quæ à Deo in primo parente sana & perfecta donata est. Hæc est enim iuxta Massilienses gratia, quæ quando multi eandem vocatio-

nem seu Evangelicam prædicatione audiunt, & eadem interna gratia muniti sunt, quæ credere possunt si velint, alijs non credentibus; alios liberâ voluntate credere facit, & credendo sua se libertate discernere. Hoc totum tamen volunt esse tribuendum Deo, quia ista naturæ possibilitas qua sese ad credendum volendumque flexit & inclinavit, ex illa prima naturæ quam Adæ perfectam gratis dederat, integritate remansit. Ecce alteram causam, cur libentius naturæ sese flexentis, quam gratiæ illius sine qua non potest sese ad credendum flexere Massilienses meminisse solent. Hoc est enim quod dicunt: *Nec de hac fide posse dici: quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitata, quæ prius sana ac perfecta donata sit.* Hoc quod alibi: *consequens voluntate conditoris concessum est.* Hoc quod agerrime ferunt, nihil quod prædicatione exciteret in hominibus remansisse: hoc denique quod Augustinum docere stomachantur, *ita Adami gratia adiutum esse, ut & stare posset & à iustitia declinare,* si vellet: lapsis autem hominibus non adesse illam saltem credendi libertatem, sed eis nolle iustitiam meretricis necessitate esse coniunctam, hoc est non habere illam flexibilitatem ut cum eodem Adæ adiutorio posset saltem credendo velle iustitiam, sed ita in unam partem esse depressam, ut audita prædicatione ne quidem possit timere quis unde terretur, nisi ea voluntate qua simulari hoc est quæ aliunde quam ex libertate ut olim danda & inferenda accipitur, eo quod non solum posteri, sed etiam ipse Adam illam damnationem incurreret, ut nunquam recta, semper autem prava vellet appetere. Quibus & similibus locutionibus nihil aliud significatum volunt, nisi hominem, si non recte vivere propter inflicitam concupiscentiæ reluctantis infirmitatem, saltem velle & credere posse suâ libertate, etiam non sine interno gratiæ simul concurrentis auxilio, sicut omnia ad iuste vivendum pertinentia primus homo viribus à concupiscentia illæsis potuit, ut supra fusius declaravimus. Itaque quia de gratia discretiva credentis à non credente tota vertebatur controversia, quam constabat non esse illam Adami & Angelorum gratiam, quia alijs cum ea sua libertate stantibus, alijs non minore præditi, eadem illâ libertate ceciderunt, hinc est, quod superstitis illius primæ libertatis reliquias tanquam veram gratiam primitus à Deo datam commendare fatagunt, relicta illâ interiore, quæ libertatis potius flexum expectat & sequitur, quam ipsi voluntatis flexum facit.

Hoc vero spectasse in assignanda illa gratia naturæ seu superstitis illius libertatis Massilienses, vel inde manifestum est, quod cum in hoc ipso eos deceptos esse Augustinus ostendit, hoc summo conatu probare nititur, nec ipsam naturam sive integram, sive integræ quæcumque reliquias, esse illam gratiam quæ credentem à non credente discernit: cum enim eadem sit natura omnium, sive credant sive non

I. Cor. 4.

Lib. 3. ad
Quirin. c. 4.

Lib. de præ-
dest. 55. c. 3.
c. 4.

In Epist.
Hilarij ad
Aug.
lib.

Cap. 4.

Lib. de pro-
log. 55. 65.

110

Eph. 1.

five non credant : profecto non potest esse natura ut natura, quam Deus æqualiter omnibus dedit, qua inter se homines discernantur. Audi ipsum identidem hoc inculcantem : In hac Apostoli evidentiſſima intentione qua contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine sed in Domino gloriatur, dona Dei naturalia suspicari, sive ipsam totam perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, sive vitata natura qualemcumque vel quæ nimis quantum existimo abſurdum est. Nunquid enim per hæc dona quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus? Et iterum, Nihil autem huius sensus tam contrarium est, quam de suis meritis quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei, sed gratia quæ bonos discernit à malis, non quæ a communibus est bonis & malis. Et adhuc uberius: Vt enim sit natura posse habere fidem nunquid & habere? Non enim omnium est fides, cum suam posse habere sit omnia. Non autem ait Apostolus, quid autem potes habere, quod non accepisti ut posses habere? Sed ait, Quid autem habes quod non accepisti? Et totam disputationem luculentissime lententia veritate concludens: Illa itaque natura in qua nobis data est possibilitas habendi fidem non discernit ab homine hominem, ipsa vero fides (hoc est ipsum credere) discernit ab infideli fidem. Vides primo quantâ contentione de gratia discernente cum Massiliensibus disputet: quam ipsi quia naturam putabant (quia illa videbatur esse quæ unum ab alio credendo discerneret) hinc illam ut veram Dei gratiam commendabant, in cuius possibilitate fides quoque ipsa donata censetur. Sed recte ostendit Augustinus, non naturam quæ communis est omnibus, sed ipsam credendi voluntatem esse quæ discernat homines: quam si non aliter Deus facit, nisi quia communem naturam dedit, non in Deo erit, sed in ipso homine volente gloriantur. Vides secundo causam arbitror interior illa gratia sine qua non creditur, multo minus Massiliensibus curanda & ad se tuendum proferenda videretur. Ipsa quippe cum omnibus eandem prædicationem audientibus communis esse, & à libertate suam ad agendum inclinationem atque determinationem expectare statuatur, multo minus quàm

natura etiam integerrima, vel libertas ejus, poterat credentem à non credente discernere. Neque juvat quicquam, quod cum voluntate consentiente dicatur influere: nam & natura, & libertas, & voluntas ipsa multo magis, & prius & intimius influunt, nec tamen idcirco juxta discursum Augustini dici potest naturam esse quæ credentes discernat à non credentibus. Hoc enim unicum verissimum, certissimum, stabilissimumque Augustini principium, ut pupilla oculi retinenda est & iterum iterumque consideratione repetendum, aliam esse gratiam qua fit actio vel volitio, aliam sine qua non fit. Illa discernit agentem à non agente, hæc nequaquam. Unde fieri nullâ ratione potest, ut interior illa gratia prædicationis comes, quæ homo dicitur credere posse si velit, sit illa gratia discretiva, & nihil ad solvendam propositam controversiam pertinere iudicant.

Ex his quæ diximus etiam tertia causa à secunda pendens colligi potest, cur gratiam illam discretivam ad naturæ seu libertatis potius reliquias, quam ad illam interiorem gratiam, sine qua non creditur, revocaverint. Cum enim tunc pejus & angue odissent discretionem hominum solâ voluntate Dei per gratiam fieri ut supra diximus; duritiam illam sic mitigandam esse censuerunt, ut discretionem ex natura quam Deus gratis dederat relinendo, eam per ambages illas totam (etiam si gratia illa interna cum libertate concurreret & influeret simul) ex propria voluntate suspenderent; quia scilicet omnibus positus, velle & credere ex semetipsis oriretur, quia velle & nolle credere, & non credere esset in propria potestate. Notat hoc Prosper cum dicit: Aut ideo eam (fidem) se iactat ad Deum referre, quia ab ipso fit creata natura, cui rationabilem inseruit libertatem, per quam unusquisque & credere & non credere in sua habeat potestate. Et carmine de ingratia:

Ad excerpta
Genuens.

Quos urit gratia, cuius

Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro.

Et quod non cuncti mortales atria vite

Ingrediuntur, ita ex ipsis pendere putatis

Vt tam ex iudicio constet cuiusque quod intrat

Quam quod non intrat: seu par in utrumque facultas

Suppetat, ut tam sit proprium bona quam mala velle.

Carm. de in-
gratia.

Nimirum nihil aliud unice contendebant nisi ut illa discretio hominum quam palam cernimus, quando ex multis vocationis & prædicationis gratia præventis unus vult, alter non vult, unus credit, alter non credit,

unus intrat, alter remanet foris, ex arbitrio seu iudicio cuiusque, seu naturali illa libertate contingeret, qua credere vel non credere, velle vel nolle in propria esset positum optione & potestate. Nam existimare quod illa impietas

per aliquam internam gratiam sine qua non evitari queat, absurditas manifesta est. Nunquid enim perinde cum lumen præsto est, in uniuscujusque qui fanis oculis est, optione situm est cernere vel non cernere sive concurrat, sive non concurrat influxus lucis? Nonne Adam atque Angeli cum illa gratia sibi præsentente fruere, cum qua juxta Divum Augustinum possent stare si vellent, perinde per liberum arbitrium, ut ipse loquitur, stare vel cecidere ac si id ipsum sola libertate præstitissent? Cujus rei vel sexcenta exempla proferri possent, nisi vel tardioribus ista sufficerent, & unicuique sua sagacitate plura suggererentur. Hinc orta est illa toties ingeminata Sanctorum Patrum querimonia, non quod actus illi boni Massiliensium, defectu gratiæ simul cum arbitrio influentis non essent vel *vita æterna digni*, vel *meritorij*, vel *supernaturales* ut nunc aliqui comminisci solent, sed quod obsecravit divinorum judiciorum super salute & perditione hominum per illam gratiam *naturali libertatis* hoc est per velle & nolle uniuscujusque referant. Nonne Petrus Diaconus cum Orientalibus istud stomachatur quando

A dicit: *Hæc si ita sunt; ut Hæretici iactant, comprehensa sunt ab ipsi incommensurabilia & incomprehensibilia Dei iudicia. Si enim ut ipsi volunt, nolentes gratia damnat, salvat autem volentes, nihil est omnino quod queratur ulterius. Et quantum ad ipsos, aliter Scriptura divina qua incomprehensibilia Dei testatur iudicia. Nonne & Prosper cum dicit? Qui dispensationes Dei ex liberi arbitrij vult mutabilitate variari, proficitur sibi scrutabilia iudicia Dei & refigibiles vias eius. Et quod Doctor genium Paulus non audebat attingere, hic se existimat reseratum posse vulgare. Et rursum alibi: Frustra profunditatem inscrutabilis gratiæ per liberum arbitrium conantur aperire. Et omnium apertissime cum causam discretionis hominum a postoli verbis, quis enim te discernit? qua hysler? igitur profunditatem, inquit, illius, quæstionem quam secundum admirationem Apostoli impenebriabem confitemur, per liberi arbitrij velle & nolle non solvitur. Quid hic vel Massilienses vel quolibet alios joverit, si responderint, se gratiam interiorum agnoscere sine qua velle non possint, si perinde velle & nolle cum illa gratia à propria sua libertate suspendant? vel ut Prosper de Semi-Pelagianis loquitur:*

Carm. de ingr. c. 6.

Sitque salus dignis salvari ex FONTE VOLENDI

Nonne prorsus eodem modo inscrutabilitas illa cur unus intret, non alius, hic credat ille non credat, peccata illa gratia qua nemini deest, per velle dissolvitur? Hoc quia Massiliensibus notissimum fuit & neminem cui pertinacia non claudat oculos latere potest, hæc eis iustissima causa fuit, cur ubi de discretionis gratia quasiio vertebatur, non ita fuerint de illa interiori gratia inculcanda solliciti.

Cujus tamen & quarta causa eaque verissima reddi potest, quod illa gratia plerumque sub integra natura comprehendi solet: cuius integritatis reliquias cum ipsi superesse post lapsum traderent etiam gratiam ei debitam sub eadem superstitite integritate complexi sunt. Hoc enim non modo Massiliensibus sed etiam Prospero & Augustino familiare fuisse ex eis locis perspicue constat, quæ supra hoc libro non pauca dedimus, cum Angelos & Adamum sua naturali possibilitate recte vivere potuisse demonstravimus: Sub naturali quippe possibilitate sine natura, semper & gratiam intelligebant: Quæ si cui forte adhuc non videantur facere satis. Ecce alia, quibus omnes scrupulos cessuros esse spero.

Nam cum Pelagius easdem quas Augustinus usurpare vellet phrasas, quod homo sua possibilitate posset non peccare si vellet statim ab Augustino reprehenditur, etiam de homine integro loqueretur: Nempe quia ipse ab illa possibilitate omnem actualem gratiam excluderat, quæ ut ait, natura etiam sanæ ad recte vivendum fuerat necessaria, sicut lumen fanis oculis ad cernendum. Locum ex capite quadragesimo-octavo de natura & gratia deceptum supra protulimus. Hinc est quod ali-

A quoties in eodem libro phrasas illas Pelagij temperat; *De homine, inquit, fanis pedibus tolerabiliter dici potest, veli nolit habet ambulandi possibilitatem; constrictis vero, si velit, non habet. Vitiata est natura de qua loquitur, quid superbit terra & cinis? Et inferius: Stisse qui hunc librum scripsit de illa hominis natura loqueretur, qua primo inculpata & salva condita est, ut nunquam acceptaretur hoc dictum scilicet, quod possibilitas non peccandi in natura consisteret. Vbi quod ait, TOLERABILITER, & VTCUMQUE; illa posse dici, Pelagium respicit, qui ab illa possibilitate naturali omnem internam gratiam submovebat. In quo sensu nullo pacto locutiones iste poterant esse veræ, nec sine particula diminvente concedi. Sed quando sub illis gratia comprehenditur frequenter ab ipso Augustino cæterisque illius ævi Patribus & Synodis pro natura integra usurpantur. Hinc illa creberrima Augustini doctrina quam alibi latius tradituri sumus, quod Adam atque Angeli per liberum arbitrium, suaque libertate voluntatis stare poterant, quod nunc homo non potest. Hoc enim nihil est aliud, quam quod illud natura potuere. Nimirum illa primi status gratia sub natura comprehenditur. Quod ne quem forte minus atteatum falleret, cum illud aliquoties repetisset, suspicionibus occurrens obiicit sibi: *Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Imo vero, respondet, habuit magnam sed disparem.* Hinc illud Celestini Pontificis: *In pravariatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem perdidisse.* Hinc illud Arausicanæ Synodi: *Quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus possit aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum posse &c.* Cum dicunt nunc amissam possibilitatem na-*

Cap. 6.

Cap. 6.

Lib. de In-carat. c. 1.

Ad cap. Gal.

Lib. 1. h. V. c. 22.

Lib. deo & grat.

Cap. 51.

Lib. de Cor. rep. & grat. c. 11. In Epist. ad Gal. c. 3. Causa ult.

tem naturalem, & nullum post peccatum primi hominis posse credere per liberum arbitrium, aperte indicant; ante nos habuisse, ante potuisse: quia scilicet sub illa natura integritate continebatur gratia adiutorium, ex quo simul & natura possibilitas illa surgebat, Itaque quia Massilienses iuxta usum constantem Divi Augustini, & Prosperi, & Patrum illius ævi, quibuscum erat eis controversia loquebantur, & veritas quoque recte intellecta nos ita loqui sinit, hinc est quod rarius de illo interno gratia adiutorio meminerint. Cum enim aliquid primæ possibilitatis & integritatis reliquum esse dicerent, quo posset homo naturaliter quemadmodum Adam credere, non aliter se de illa naturali possibilitate intelligi putabant, quam ipsimet, quibuscum disceptabant, propria sua verba intellecta cupiebant. Ex quo etiam vera ratio intelligitur, cur quando Prosper & Augustinus Massilienses expugnant, nunquam dicant, idcirco non posse nunc naturali libertate credi, quia gratia amissa est; sed frequentissime quia amissa est illa primæ possibilitas, ille naturæ vigor, illa libertas primi status. Itemque cur nunquam urgeant reddi debere gratiam quæ subtracta homo iuste non possit vivere, sed instantissime repetant, vulneratam esse naturæ possibilitatem & libertatem, ut ea sanata, natura iterum recte vivere queat. Nimirum sciunt illam nostram recte vivendi infirmitatem non ex aliqua gratia actualis subtractione contingere, sed ex interna ipsius naturæ seu libertatis læsione: Quæ talis ac tanta est, ut etsi gratia illius generis qualem Adam habuit, centuplo, imo millecuplo lapsis hominibus daretur major, nunquam hominem vulneratum vel ad solum unius bonæ voluntatis actum posset adducere: quemadmodum lux ipsa solis intensissima vulneratis seu extinctis oculis ad cernendum nihil opitulatur, sed gravius nocet: Sanis autem etiam per parva sufficit. Hanc ergo gratiam sanationis adversus Massilienses inculcant, quam suâ incarnatione &

passione Christus attulit; alio status innocentia adiutorio penitus prætermisso: quia istud naturæ sive integræ sive restitutæ atque sanatæ semper adhæret, & tanquam connaturale semper sequitur. Quæ sane ipsissima causa est, cur etiam sub natura integræ vel sanatæ peccati semper intelligatur.

Neque vero cuiquam istud mirum videri debet. Si enim Scholasticis hujus temporis licuit post humanæ naturæ damnationem, quam primi hominis ruina fecit, sufficientem gratiam ad peccatum evitandum nobis perpetuo coherentem, & naturæ quasi debitam fingere; ne alioquin, ut ipsi loquuntur, merito injustus esse censeretur Deus; quanto justius naturæ innocenti talis gratia adiutorium perpetuo assistit credendum est. Neque enim istud auxilium propter ullam peccati infirmitatem sublevandam necessarium integræ naturæ fuit, sed propter innatam ipsiusque creatæ cujuslibet rationalis naturæ visceribus intimam & quasi essentialem infirmitatem; ex qua fit, ut quemadmodum Augustinus dicit, *Liberum arbitrium ad malum sufficiat, ad bonum autem nihil sit nisi adiuvetur ab omnipotenti bono*. Vnde merito naturæ ad Deum amandum videndumque elevata connaturale, semperque animo, ut lux oculis, necessarium, sub ipsa natura comprehendendum & intelligendum fuit. Et quamquam nobis non sit propositum de alia vel aliorum, quam illa prima quam initio diximus Massiliensium sententia Prosperi & Hilarij litteris expressa disputare; fortassis tamen ex his quæ diximus vera genuinaque radix detegitur, cur Prosper multis annis post exortos Massilienses cum Semi-Pelagianis disputans subinde dicat eos nullam gratiam, nisi legem & prædicationem foris pulsantem agnoscere. Sciebat enim PRIMO, illam anteriorem Adami gratiam sine qua non, sub naturæ vigore, quem aliqua ex parte illegitimum superesse voluit ab eis esse comprehensam. Hinc cum carmine de ingratis cecimisset:

*Dumque aliud non est vobiscum gratia, quam lex
Quamque Propheta monens, & quam doctrina ministri,*

Statim adjungit quasi rationem

*Scilicet ut tale arbitrium generaliter insit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege subactus
Primus homo &c.*

Vbi manifestè significat eos velle quod idcirco non indigemus gratiâ nisi legis atque doctrinæ seu prædicationis Christi, quia arbitrium nostrum quantum ad credendum, ita constitutum est sicut hominis primi, qui hoc naturali sua possibilitate nondum vitiatum poterat. Nimirum quia natura illa seu possibilitas gratiam sine qua non, non modo non ex-

cludebat, sed potius habebat infallibili lege conjunctam. Neque enim unquam redarguti sunt Semi-Pelagiani illi, quod amplius ad credendum lapsorum arbitrium posse quam stantium arbitrati sint, sed tantummodo quod tantundem valere contenderent. Hoc igitur est quod etiam isti videntur voluisse, ut quemadmodum ex libero arbitrio mali motus iræ aut odij

aut odij, aut amoris rerum terrenarum sponte sua nemine adjuvante prodeunt, ita & boni ex illo, naturali possibilitate & vigore. Deo per auxilium illi primævæ integritati consentaneum adjuvante, sponte profiherent: Quos deinde posset si vellet, abijcere, vel eadem sic adjuta libertate sequi. Totum quippe, sive motivum ad istorum bonorum productionem spectes, sive iudicium, sive consensum atque assensum; isti naturæ vigori (ut Araulica-

num loquitur) seu isti naturali possibilitati videntur tribuisse: per quam omnia, ut in Adamo sponte fierent, illo Dei adiutorio quod (ut Augustinus exprimit) *desereret homo Lib. de civ. cum vellet. & in quo permaneret, si vellet, non quod desereret ut vellet.* nonquam cum aliquid boni agere vellet, deserente. Quod præclare expressit Prosper ubi dixit Deum fores carnis pulsare per prædicationem, ut per sensus externos,

Carm. de imp. grat. c. 15.

*Sumpta foris animus dijudicet intus,
Seque ferat, quoquo librata examina pondus
Presserit arbitry;*

Hoc est, quocumque homo se sua naturali potestate commovere & flectere voluerit. Unde fufius hoc declarando subnectit:

Veluti cum voce loquentis

*Aut rerum actarum species quas vidimus, aut que
Legimus, exoritur secreta cordis in aula
Nunc amor aut odium, nunc spes, metus, ira, dolorque:
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & autor
Insevere animo (quantvis forte hoc quoque vellent)
Sed de præceptis mens iudex sponte movetur,
Et pro more suo quantum se exerciat istis,
Transit in affectum, quem confirmaverit ex se,
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens.*

Manifestissimè vides, non horruisse nequidem illos cum quibus ibi disputat, istas affectuum interiorum proritationes, & motus bonos, sed ita illos admisisse, ut sponte ex reliqua naturæ integritate prodirent, quibus deinde sponte illa libertas tanquam domina ut vellet uteretur; non desistente sci-

licet illo auxilio Dei, sine quo illa non poterant etiam ex primævæ Adami libertate fieri.

Longè verò diversum esse modum illum quo nunc illa omnia per divinæ gratiæ auxilium efficacissimum potentissimumque peraguntur statim explicat:

Ibid.

At verò omnipotens hominem cum gratia salvat

Per auxilium scilicet salvationis, seu *salvationis*, seu *liberationis* à malo, seu à concupiscentia resistente in qua per peccatum lapsi sumus,

*Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur ullis
Nec quod sola potest, cura officioque ministri
Exequitur &c.*

Et modum divinæ executionis longe diversum tangens ab eo, quo solam possibilitatem ita adjuvat, ut motus & consensus bonos sponte proferat si voluerit:

*Ille, inquit, obscuratis dat cordibus intellectum:
Ille ex injustis justos facit, induit amorem,
Quo redametur amans & amor quem conferit, ipse est.
Hunc itaque affectum, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescunt,
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt:*

Nemo

Nemo alij dat, nemo sibi, non littera legis
Nec naturalis sapientia (hoc est libertas & possibilitas)

que semel acta

In preceps sibi novit, conjungere nequit.

Vbi iterum vides quod sexcentis Augustinus & Prosper inculcare solent totam illius negotii difficultatem & tante gratie salutis necessitatem, ex corruptione illius naturalis sapientie seu possibilitatis vigorisque naturalis peti; quae si non esset, nihil opus esse isto magno perdita possibilitatis adiutorio, Sed natura sibi ad omnia ista cum illo sapius dicto primae integritatis auxilio sufficeret.

Hae est ergo vera ratio cur tanta ac toties iterata concertatio Prospere cum Semi-Pelagianis fuerit; An arbitrium hominis peccato laesum sit, an medicina inoleat, hoc est gratia Christi, an amissa sit possibilitas, & similia, de quibus ante diximus, quasi controversia ex huiusmodi tota penderet. Sciebant enim Semi-Pelagiani, non a se peti illam integram naturae gratiam; eo quod istam agnoscerent, prorsus perinde sit, ac si nullam penitus faterentur. Nam quemadmodum quando de laesis oculis vel homine aegrotante disputatur, utrum sine auxilio possint cernere & convalescere, nemo tam absurdus est ut hoc existimet sine luce, vel cibo posse fieri, sine quibus, nec sani quicquam poterant, neque quisquam tam inepte delirus est ut se quicquam ad rem propositam dicere putet, si necessitatem lucis & cibi ad recuperandam sanitatem exaggetur, cum tota disputatio veritate de collyrio, & medicinis, supposita tanquam indubitata & naturali sanis agrisque ciborum & hominis necessitate: Ita & Semi-Pelagiani satis intelligebant, ubi de sanandis naturis agebatur non illud gratiae auxilium a se peti sine quo etiam lanillimi hominis liberum arbitrium nihil est, ut Augustinus de Adamo dicit, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono; sed illud quo laesum, infirmatum, attenuatumque arbitrium velut Christi Medici adiutorio ac medicina sanandum est, ut iterum sicut olim sua possit libertate velle seu credere; quod sibi per aegritudinem concupiscentiae tumultuantis ac resistentis ademptum est. Hic sollicite auxilium naturae sanae velle commendare & absurdissimum esse sentiebant & nihil ad rem, & hoc ipso quo aliquid sanitatis reliquum esse dicebatur satis expref-

Asum. Hinc est quod alia Christi auxilia quasi medicinalia exaggerant, doctrinam, epus, gratiam, vocationem, & euangelicam praedicationem. Qua in re profecto longe liberalius & liberalius a Semi-Pelagianis actum fuit, quam a nonnullis recentioribus: Subtilius quidem, quia cum de gratia medicinali Salvatoris propter quam I. E. S. V. S. aditus est, disceptatur, hi non intelligentes duorum statuum, duarumque gratiarum differentiam quasi rem magnam inculcant illud adiutorium SINE QVO NON, quod primae conditionis & integerrimae sanitatis esse & nihil ad rombum spectare noverant, & nos jam saepe monstravimus. Liberalius vero: quia quod illi omnibus volentibus sufficienter praestitum esse statuebant hi recentiores plerumque non nisi per intervalla concedunt. Quando igitur vel his vel illis dicitur: quare sine adiutorio gratiae Dei dicitis hominem velle bonum vel credere, vel esse sine peccato? Non tunc, ut rectissime notavit Augustinus, de illa gratia quae si quis est homo conditus, sed de illa quae fit ab usque per I. E. S. V. S. Christum Dominum nostrum. Quod ne de sola natura, sed etiam de illa gratia quae omni naturae rationali adhaeret velut adiutorium essentialiter necessarium intelligeres. Haec quid consequenter adjungit: Fideles enim orant, & dicunt, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo. Si adest possibilitas, ut quid orant? Ecce ne quidem orationem pro obtinenda gratia vult esse necessariam si adest illa naturae possibilitas. Nempe quia talis gratia sub natura integritate comprehensa censetur, nec enim illa gratia vel facit credere, vel facit facere; vel quemquam a malo liberat, qualis adversus concupiscentiam necessaria est, sed unumquemque relinquit suae possibilitati & libertati, ut suo arbitrio (quamvis non sine illa) si velit credat, si velit faciat, si velit liberet semetipsum a tentationis malo: qui quantum ad credendi primumque se discendendi voluntatem, erat unicus Massiliensium seopus. Atque haec de gratia illorum satis sunt. Nunc ad quos actus illas integram libertatis reliquias valere dixerint, ulterius indagandum est.

Lib. de nat.
& grat. c. 53

Massilienses per illam naturalem possibilitatem principium salutis ad se revocant & initium discretionis a se proficisci volunt.

CAPVT XI.

MASSILIENSES non fuisse hostes gratiae sed illorum gravium dumtaxat incommodorum, quae ex illa absoluta hominum praedestinatione & reprobatione, & quae cohaeret illis

Afficacissima discretionem per gratiam, sequi viderentur, supra latius demonstravimus. Ex quo profectum est ut Pelagianos veluti pestes Christianae Religionis horrerent; atque omnia quae sub iatis illis difficultatibus in humana